

ГОДИШЊАК ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

ПЕРИОДИКА

Серија
Годишњаци

Департман за српски језик
Филозофског факултета у Нишу

Годишњак за српски језик

Главни и одговорни уредник
Проф. др Бојана Димитријевић

Уредник серије
Проф. др Јордана Марковић

Адреса
Филозофски факултет у Нишу
18000 Ниш
Тирила и Методија 2

Copyright © Филозофски факултет у Нишу

Сва ауторска права задржана. Забрањено је свако неовлашћено умножавање, фотокопирање или репродуковање делова текста

Универзитет у Нишу
Филозофски факултет

ГОДИШЊАК ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

Година XXVII, број 14

Приредила
Надежда Јовић

Ниш
2016

Сва ауторска права задржана. Забрањује се свако неовлашћено умножавање,
фотокопирање или репродукција делова текста.

Овај број Годишњака посвећен је
проф. др **Љубисаву Ћирићу**, редовном професору
Филозофског факултета у Нишу
поводом одласка у пензију.

F. J. ...

САДРЖАЈ

Библиографија	13
Boban M. Arsenijević A DUAL MODEL OF INNER ASPECT AND TELICITY	17
Панајиотис Георгиос Асимопулос ОДРИЧНА РЕЧЦА α - У ГРЧКОМ И ЊЕНИ СРПСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	51
Недељко Р. Богдановић „РУЖАН“ ГОВОР	65
Валентина Цв. Бонджолова ПЕПЕРУДИ, ПЕПЕРУДИ, ТЪНКИ СРЕБЪРНИ КРИЛА	73
Драгана Т. Вељковић ИДЕОЛОШКА ПОЗИЦИЈА ПРИПОВЕДАЧА У ГРОБНИЦИ ЗА БОРИСА ДАВИДОВИЧА ДАНИЛА КИША	85
Радмила В. Жугић ЛИЧНА ИМЕНА У МИКРОТОПОНИМИЈИ ЈАБЛАНИЧКОГ КРАЈА	95
Мирјана К. Илић ЛЕКСИЧКА ЗНАЧЕЊА ИЗВЕДЕНИЦА ОД ПРИДЕВА ПЛАВ/МОДАР	115
Александра А. Јанић, Ивана З. Митић ОДАБРАНИ СРПСКИ ВИЦЕВИ У ПРАГМАТИЧКО-СЕМАНТИЧКОМ ОГЛЕДАЛУ	127
Надежда Д. Јовић О ГРАФИЈИ И ПРАВОПИСУ ПУТОПИСА АНДРЕЈА ПЕТКОВИЋА ИЗ 1734. ГОДИНЕ	137
Јордана С. Марковић ЕТАПЕ У ИЗРАДИ ТЕМАТСКОГ РЕЧНИКА	157
Софија Р. Милорадовић ТЕЈКИН ДАН У СТАРОЈ МОЛДАВИ – ОБИЧАЈ ОД СТАРИНЕ	165
Тања З. Милосављевић ЈЕДНО ПОРЕЂЕЊЕ ФОНДА ТУРЦИЗАМА У НИШКОМ КРАЈУ СА СТАЊЕМ У СРПСКОМ ГОВОРУ ПРИЗРЕНА	175

<p>Јелена М. Павловић ПРОУЧАВАЊЕ ПРОЦЕСА ИМЕНОВАЊА У РОМАНУ <i>СЕМОЉ ЗЕМЉА</i> МИРА ВУКСАНОВИЋА</p>	183
<p>Неда В. Павловић МЕСТО ЈОВАНА СТЕРИЈЕ ПОПОВИЋА У ИСТОРИЈИ СРПСКОГ КЊИЖЕВНОГ ЈЕЗИКА</p>	195
<p>Веселин В. Петровић ИЗ ГОВОРА СЕЛА АЉИНОВИЋИ У ПРИЈЕПОЉСКОМ КРАЈУ</p>	207
<p>Ана Р. Савић Грујић ТВОРБА РЕЧИ ЗА ИМЕНОВАЊЕ ЧОВЕКА НА ОСНОВУ НЕГАТИВНИХ ГОВОРНИХ ОБЕЛЕЖЈА</p>	217
<p>Бранимир В. Станковић КОРЕЛАЦИЈА ПРОФЕСИЈЕ И ХИПЕРКОРЕКЦИЈЕ КОД ГОВОРНИКА СРПСКОГ ЈЕЗИКА</p>	227
<p>Станислав Р. Станковић, Жарко С. Бошњаковић ЈОШ О ФОНЕТСКИМ ОСОБИНАМА ЗАПЛАЊСКОГА ГОВОРА У ВЛАСОТИНАЧКОМ КРАЈУ</p>	245
<p>Рада Р. Стијовић, Јелена Д. Лекић О НЕКИМ ТЕРМИНОЛОШКИМ ПРОБЛЕМИМА У ЈЕЗИКУ МЕДИЦИНЕ</p>	257
<p>Срето З. Танасић СТОПАНИЦА</p>	263
<p>Драгана В. Томић ПРАВОПИСНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ СРПСКОСЛОВЕНСКОГ ЈЕЗИКА У 12. И 13. ВЕКУ</p>	271
<p>Татјана Г. Трајковић СТАРО МЕСТО АКЦЕНТА У ПРЕШЕВСКОМ ГОВОРУ</p>	283
ПРИКАЗИ	
<p>Надежда Д. Јовић АТАНАСИЈЕ ПЕТРОВИЋ – УЧИТЕЉ ТАСА <i>ПРЕСАД МУДРОСТИ</i></p>	297
<p>Татјана Г. Трајковић <i>ГОВОР ЈУЖНОКОСОВСКОГ СЕЛА ГАТЊЕ</i></p>	299

ЛИЧНА ИМЕНА У МИКРОТОПОНИМИЈИ ЈАБЛАНИЧКОГ КРАЈА

У раду се разматрају лична имена (пуна лична имена, скраћена лична имена и хипокористици) која као тип антропонима у статусу примарних ономастичких јединица учествују у формирању секундарних ономастичких јединица, тј. микропонима – назива за земљишне локалитете. Расположива грађа записана у теренским истраживањима, требало би да установи фреквенност употребе мушких личних имена у односу на женска лична имена, али у том смислу и конкурентски однос пуних личних имена, скраћених личних имена и хипокористика. Биће анализирана њихова семантика и творба, али и сагледан удео имена страног порекла у микропонимији доњег слива Јабланице.

Кључне речи: лично име, микропоним, конкурентски однос, порекло личних имена, фреквенција личних имена.

Рад је заснован на корпусу од сто седамдесет (170) личних имена која су мотивисала настанак двеста педесет седам (257) микропонима. Већ летимичан увид у грађу показује да су у микропонимији заступљена пуна лична (мушка и женска) имена, скраћена лична имена и хипокористици.

Анализа личних имена као најпродуктивнијег антропонимског типа у оквиру антропонимске семантичке категорије микропонима, обухватиће више аспеката: дефиницију личног имена; конкурентност мушких и женских личних имена; конкурентност пуних личних имена, скраћених личних имена и хипокористика; сагледавање мотивисаности односно семантике личног имена; фреквенцију различитих категорија личних имена.

¹ radezz55@gmail.com

² Овај прилог је настао у оквиру рада на пројекту *Лингвистичка истраживања савременог српског језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ* (бр. 178009) који у потпуности финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

Лично име као тип антропонима и његова фреквенција у микропонимији

Антропоним, лично име, формира се без временске дистанце изражавајући жељу номинатора да конкретни референт (новорођенче) добије особину изражену у личном имену (Жугић 2000: 153–183; Жугић 2004: 176–178, 190).

Увидом у расположиву грађу констатује се да је у именовању микропонима лично име најпродуктивнији антропонимски тип у антропонимској семантичкој групи микропонима. При утврђивању фреквенције микропонима по личном имену, у обзир је узето и коришћење једног истог имена у структурно различитим микроназивима што истовремено показује његову диференцијалну микропонимску функцију која се остварује кроз могућност везивања истог личног имена за локалитете различитог садржаја. Тако се нпр. хипокористик *Дџмча*³, настао суфиксацијом скраћеног личног имена Дима од Владимир, Димитрије, везује за локалитете који означавају њиве и ливаде (Дџмчин бузалк), њиве (Дџмчин луг), њиве (Дџмчина њива) и заселак у коме живи род Димчини (Дџмчина ма́ла). Врло често се лично име јавља у форми присвојног придева средњег рода као елиптична синтагма са испуштеним идентификационим чланом (поље, имање): Га́чино, Да́нково, Да́чково. Већ се на овим примерима сагледава фреквентност употребе истог личног имена, као резултат семантичког и творбеног аспекта у циљу диференцијације и идентификације именованих локалитета, што самим тим повећава удео личних имена у микропонимији.

Екстралингвистички фактори, у првом реду патријархална устројеност породичне заједнице и примат мушкарца у њој, условили су знатно чешће именовање локалитета по именима мушких особа. Грађа потврђује да је у микропонимији доњег слива Јабланице заступљено сто педесет шест (156) мушких личних имена. Међу њима има шездесет шест (66) пуних личних имена, седамдесет пет (75) мушких хипокористика и петнаест (15) скраћених мушких имена. Независно од бројчаног стања, ми ћемо најпре навести пуна лична имена, будући да она представљају основни тип из кога настају остала два наведена типа. Независно од типа коме припада, уз свако наведено име бележимо бројку која показује учесталост његовог јављања. Такође, уз свако име бележимо и микропониме мотивисане одређеним именом. За свако пуно лично име наводимо његово порекло, а код скраћених личних имена и хипокористика дајемо и творбени статус сваког од њих. На крају ће бити сумирани резултати овог истраживања у виду презентованих закључака који ће обухватити семантичко-структурални преглед и класификацију личних имена, као и преглед порекла личних имена и

³ Из техничких разлога, експираторни акценат призренско-тимочког дијалекта бележимо дугоузлазним акцентом српског књижевног језика.

њихове фреквенције у микротопонимији. Због знатно веће заступљености у микротопонимији, најпре наводимо мушка лична имена, а у оквиру њих пуна лична имена, скраћена лична имена и на крају хипокористике.

Пуна мушка лична имена

Пуно лично име има форму којом се одређено лице именује непосредно по рођењу. То је лични, индивидуални језички знак по коме се новорођено лице диференцира од осталих чланова породичне и људске заједнице. Пуно лично име је административно, званично име особе које се уписује у црквену или општинску књигу рођених. Као такво, често се користи у званичној, усменој или писаној комуникацији. Један вид такве употребе представља и тапија, власнички лист у катастру непокретности, којом се доказује власништво превасходно над земљишним поседом. Називање земљишног поседа пуним личним именом отварало је могућност поуздане идентификације власника у смислу поклапања употребљеног имена у микротопониму из катастра са личном исправом каква је, рецимо, лична карта. Будући да је у дужој историји постојања земљишних поседа као непокретности, власништво мењало власника (продаја, наслеђивање, поклон, замена земљишних поседа и сл.), првобитни назив у тапији остајао је непромењен, а промена власништва је потврђивана у посебном судском уговору у коме се истичу пуна лична имена (и презимена) продавца и купца. У пракси се често дешава, да се у неформалној комуникацији, након дужег времена, купљена парцела преименује и назове по пуном имену претходног власника, што у ствари омогућава трајање пуног личног имена.

*Аврам*⁴ (Аврамово); *Азир*⁵ x 2 (Азирова страна, Азирово); *Ајдара*⁶ x 2 (Ајдарова страна, Ајдарово); *Андреја*⁷ x 2 (Андрејина крушка, Андрејино лóјзе); *Антанас*⁸ (Антанасова њива); *Асан*⁹ x 2 (Асановке, Асанче); *Ашан*¹⁰

⁴ Добро посведочено библијско име од hebr. 'Abrām (узвишени отац)' (Грковић 1977).

⁵ Муслиманско мушко име < ar. 'adīr, pomagач, онај који оправдава, izvinjava' (Смаиловић 1977).

⁶ Муслиманско мушко име које је у говор испитиваног подручја дошло из ар. преко тур., са фонетском адаптацијом губљења иницијалног *h*: tur. *Hayder* < ar. *Haydār* 'Lav' (Шкаљић 1989: 299).

⁷ Фонетска адаптација грчког личног имена *Andréas* 'храбар, мужеван'.

⁸ Варијанта имена Атанас од Атанасије од грч. *Ανάσιος*, бесмртан, име хришћанског светитеља (Грковић 1977). Атанас, с уметнутим -н-, понародњено име с грчком основом које стоји паралелно с црквеним и књижевним именом на -ii основу *Atanasii*.

⁹ Od tur. *Hasan* < ar. *Hasān* (Смаиловић 1977; Шкаљић 1989: 316).

¹⁰ Фонетска адаптација муслиманског личног имена: „Hašan, muško ime (retko) hip. od Hāšim

х 3 (Ашánке, Ашánско тóриште, Ашánче); *Блáгоја*¹¹ х 3 (Блáгојина кítка, Блáгојина њíва, Блáгојино); *Бóгдан*¹² (Бóгданово); *Бóгоја*¹³ (Бóгојина њíва); *Васíљко*¹⁴ (Васíљково); *Владíмир*¹⁵ (Владíмирова óграђа); *Вук*¹⁶ (Вúков чу-
кár); *Гóјко*¹⁷ (Гóјков трсáк); *Дáмјан*¹⁸ (Дамјáнов луг); *Драгúтин*¹⁹ (Драгúти-
ново); *Душáн*²⁰ х 3 (Душáнов дољп, Душáновка, Душáново); *Ђóрђа*²¹ х 5
(Ђóрђина ливáда, Ђóрђина њíва, Ђóрђина падíна, Ђóрђине кру́шке, Ђóрђи-
но); *Ђорђíја*²² (Ђорђíјин бунáр); *Жíвко*²³ х 3 (Жíвкова бáшча, Жíвкова ли-
вáда, Жíвкова óграђа); *Зáйм*²⁴ х 4 (Зáймova бáшча, Зáймoвица, Зáймoво, Зá-
ймoвчe); *Зафíр*²⁵ (Зафíрова њíва); *Здрáвко*²⁶ (Здрáвкoво њíвчe); *Илíја*²⁷ х 3
(Илíјина њíва, Илíјина падíна, Илíјина трлá); *Јáнко*²⁸ х 3 (Јáнков пúт, Јáн-

< Nāšim < Nāšim (lično muško ime) ...” (Смаиловић 1977).

¹¹ Варијанта имена Благоје од псл. придева *bolgъ(јь), српска изведеница суфиксом -оје које није посведочено као псл. у ЕССЈа.

¹² Старо словенско претхришћанско лично име од псл. **bogodanъ* / **bogъdanъ*. Претпоставка да је име превод грчког имена Theodotos 'дат од бога', данас је одбачена.

¹³ Лично име изведено од бог суфиксом -оја.

¹⁴ Изведено од Василъ, варијанте Васил(ије) и суфикса -ко.

¹⁵ Прасловенско име **Voldimirъ*, ЕССЈа. Сложено име од словенских основа (Грковић 1977).

¹⁶ 'Општесловенска реч индоевропског порекла од најранијих времена узета за лично име у словенској заједници' (Грковић 1977).

¹⁷ Име изведено од иначе продуктивног корена *goj* и суфикса -ко.

¹⁸ Име хришћанског светитеља. „Gr Damianós – koji kroti; od domázō – krotiti, pitomiti” (Шимундић 1988).

¹⁹ Име изведено од имена Драгут и суфикса -ин (Грковић 1977). Уважавајући убедљиве творбене разлоге Шћепановића (1997: 49) који ово име повезује „са прасловенским личним именом **dorgota* (ЕССЈа с. в.)”, приклањамо се његовом тумачењу етимологије овог имена.

²⁰ „Изведено од истог корена који је у именицама дух и душа. Није искључено да је име настало од назива празника Духови” (Грковић 1977).

²¹ Варијанта имена *Ђорђе* (грч. *Geōrgios* 'земљорадник').

²² Варијанта личног имена Ђорђа.

²³ На испитиваном подручју обично се јавља као хипокористик од пуних личних имена Живојин, Живорад.

²⁴ „Од тур. *Zaīm*, muško ime od ar. *Zaīm* 'vođa, starešina, poglavar, pukovnik'” (Смаиловић 1977; Шкаљић 1989: 645).

²⁵ Варијанта имена *Zamfir* (грч. *zamfeiros* 'mineral, safir').

²⁶ Лично име од придева *здрав* и суфикса -ко.

²⁷ Библијско име јеврејског пророка (Грковић 1977). Грч. *Elías* < хебр. *Alīyūāh* – '(Мој) бог је *Yahveh* / Јехова је мој бог/'. Od *Ēl* – *Vog* i *Yāh* skrać. od *Yahveh* – *Vog* (Шимундић 1988).

²⁸ Грковић (1977) сматра да је настало суфиксацијом са -ко личног имена Јан. Чини се да

ков рид, Јанкова њива); *Јован*²⁹ х 4 (Јованов рид, Јованова ливада, Јованова њива, Јованово); *Јордан*³⁰ (Јорданово); *Јосим*³¹ х 3 (Јосимов забел, Јосимова њива, Јосимово); *Кајтаз*³² (Кајтазовица); *Лазар*³³ (Лазарово); *Лука*³⁴ (Лукино); *Љубисав*³⁵ (Љубисавова ливада); *Љубен*³⁶ (Љубеново); *Максур*³⁷ (Максурово); *Маринко*³⁸ (Маринково); *Марко*³⁹ х 4 (Марков бунар, Маркова долина, Маркова ливада, Марково); *Матеј*⁴⁰ (Матејин брес); *Миленко*⁴¹ (Миленкова

је прихватљивије тумачење по коме је ово „хипокористик на -ко од скраћене основе имена *Јанићује*” које по усменом саопштењу Р. Маројевића доноси Шћепановић (1997: 50).

²⁹ Библијско име хебрејског порекла *Yōhānān* 'бог се смивоа', као и Иван (Грковић 1977). Грч. *Ioānnēs* од старијега *Ioχānnēs* < хебр. *Yōhānān*, стег. *Yehōhānān* – 'бог је милостив'. „Od Yō skra od Yahveh – Бог i hēnān - milostiv je” (Шимундић 1988).

³⁰ Библијско име по реци *Iardēn* у Палестини (Грковић 1977).

³¹ Грковић (1977) потврђује ово име од Јоксим, а међу бројним изворима је и Лесковац и околина. Будући да се на испитиваном подручју име Јоксим ретко јавља, приклањамо се тумачењу имена Јосим као варијанте имена Јосиф које се често јавља као крштено име и као такво користи у административној, службеној употреби. Претходно наведени извор каже да је име Јосиф од „хебр. *Īosef* – бог умножава, библијско име”.

³² Адаптирани турцизам од „*Kaytas*, musko ime, 'Čelenka, Perjanica', tur. *kaytas* 'kapica, krunica na glavi u ptica; ženska ukrašena kapa, ženska čelenka' < ar. *Qaytas* 'kit' < stgrč. *kētos*” (Шкаљић 1989: 385).

³³ Библијско име. Грч. *Lázaros* < хебр. *El āzāar* – 'помаже бог'. Прецизирано мушко име ушло је у старословенски језик морфолошком адаптацијом према словенским апелативима основе на -*ō*, типа *винарљ*, *рибарљ* (Јовићевић 1985: 91 – 92).

³⁴ „Име једног од четири јеванђелиста” (Грковић 1977). „Lat. *Lukas* steg. *Lucanus* – lukanijski, po nazivu grada Lucania-e. Od *lucus* – lug, gaj, šuma” (Шимундић 1988).

³⁵ Дијалекатска форма имена Љубислав са упрошћеном сугласничком групом *сл*. Псл. *l'ubislavъ*, реконструисано s. v. у ЕССЈа као антропонимска сложеница императивне форме глагола *l'ubiti* и основе *slava* уз напомену да је у питању продуктиван творбени модел (Према: Шћепановић 1997: 51).

³⁶ Име изведено од продуктивне антропонимске основе *љуб-* суфиксом *-ен*. Могућност да би ово име могло бити од дијалекатског тп. *љубен* (Грковић 1977) губи ослонац у акценту који је у тп. на првом, а у л. имену на последњем слогу.

³⁷ Име није потврђено у Грковић (1977). Сматрамо да је изведено од Макса, Максим суфиксом *-ур* са аугментативно-пејоративном нијансом.

³⁸ Изведено име од *Марин* суфиксом *-ко*. *Марин* < лат. *Marius* 'морски', име хришћанског светитеља (Грковић 1977).

³⁹ Од лат. *Markus*, име једног од четири јеванђелиста (Грковић 1977). Шимундић (1988) тумачи име *Marcus* од „*Marcus* – mlat, čekić; ratnik”.

⁴⁰ Варијанта имена *Матеја*. Матеј (лат. *Mathaeus*) је апостол и један од четворице јеванђелиста (Грковић 1977). Грч. *Matthaios* < хебр. *Mattiyyāh* – 'божји дар'. „Od *mattāth* – dar i Yāh skrač. od Yahveh – Бог” (Шимундић 1988).

⁴¹ Изведеница од имена *Мил* и суфикса *-енко*, или од *Милен* суфиксом *-ко*.

орница); *Милко*⁴² (Милкова њива); *Митар*⁴³ (Митрова њива); *Недељко*⁴⁴ (Недељково долинче); *Никóла*⁴⁵ (Никóлино); *Пáвле*⁴⁶ x 2 (Пáвлове њиве, Пáвлово); *Пéтар*⁴⁷ x 3 (Пéтров плац, Пéтрова њива, Пéтрове крушке); *Рамóн*⁴⁸ (Рамóново); *Рáнђел*⁴⁹ x 4 (Рáнђелов забел, Рáнђелова доли́на, Рáнђелова њива, Рáнђелово лóјзе); *Сáва*⁵⁰ x 2 (Сáвино, Сáвино њивче); *Сандрáк*⁵¹ (Сандракуља); *Соколáн*⁵² (Соколáнов забел); *Стáвра*⁵³ (Стáврин сокак); *Станóја*⁵⁴ x 2 (Станóјина њива, Станóјино); *Стéван*⁵⁵ x 3 (Стевáнова њива, Стевáнова óграђа, Стевáново); *Стéпан*⁵⁶ (Степáнова врба); *Стојáн*⁵⁷ x 4 (Стојáнов шумак, Стојáнова дéлница, Стојáнова њива, Стојáново); *Стојíлко*⁵⁸ (Стојíлков

⁴² Изведено име од имена *Мил* суфиксом *-ко* или од придевског дела других имена која почињу са *мил-*.

⁴³ Варијанта имена Дмитар, Димитрије. Димитрије – име хришћанског светитеља, постало од имена *Demetre*, богиње земљорадње и плодности у грчкој митологији (Грковић 1977). Од *ghē steg*. Од *ghéa* – земља; *polje* и *mētēr* – мати (Шимундић 1988).

⁴⁴ „Изведено од назива седмичног дана *недељ(a)+ко*, а по значењу може бити и превод грч. имена *Kiriakos* – недељни, име хришћанског светитеља” (Грковић 1977). Шћепановић (1997: 53) доноси једну новину у тумачењу порекла овог имена. „У нашим речницима нисмо пронашли могућност тумачења овог имена преко глагола *не дели ти се*, чиме би се име везало за време старих патријархалних задруга – да се браћа не деле.”

⁴⁵ Име хришћанског светитеља. Грч. *Nikólaos* – народни победник. „Од *níkē* – побједa и *laós* – народ” (Шимундић 1988).

⁴⁶ Од лат. *Paullus* – мали, име христовог апостола (Грковић 1977).

⁴⁷ Име хришћанског светитеља. Грч. *Pétros* – ‘камен, стена’.

⁴⁸ Рамон је највероватније изведено суфиксом *-он* од *Рам(о)* које је „хипокористик од муслиманског имена Рамадан (арап. *ramadān* – име деветог месеца арапског календара; месец поста узет као заштитно име” (Грковић 1977).

⁴⁹ Варијанта имена Аранђел, од грч. *archāngelos* – старешина анђела, први анђео.

⁵⁰ Од арап. *Sāba* – старац, дед, календарско име (Грковић 1977). По другом тумачењу, ово име је настало од лат. *Saba*, *Sabbas* од хебр. *saba* ‘обрађен, преведен’ (Шимундић 1988).

⁵¹ Име је изведено суфиксом *-ак* од *Сандр(a)*, скраћеног имена од Александар.

⁵² Име изведено суфиксом *-ан* од заштитног имена Сокол.

⁵³ Од грч. апелатива *stavros* – крст.

⁵⁴ Варијанта имена Станоје, од основе *стан-* и суфикса *-оја*.

⁵⁵ Фонетска варијанта имена Стефан (ф > в), грч. *Stephanos* – венац, име хришћанског светитеља.

⁵⁶ Фонетска варијанта имена Стефан (ф > п). В. Стеван.

⁵⁷ Изведено од словенског глагола *стојати* и суфикса *-ан*.

⁵⁸ Изведено од Стојил и суфикса *-ко*.

забел); *Стóјко*⁵⁹ x 2 (Стóјков рид, Стóјково); *Талáк*⁶⁰ (Талáковица); *Тóдор*⁶¹ x 2 (Тóдорова њива, Тóдорово); *Тóма*⁶² (Тóмино); *Тројáн*⁶³ x 2 (Тројáнова њива; Тројáново); *Ўрош*⁶⁴ (Ўрошова њива); *Ферíз*⁶⁵ (Ферíзово); *Цветáн*⁶⁶ x 3 (Цветáнов забел, Цветáнова доли́на, Цветáново); *Цвѣтко*⁶⁷ x 3 (Цвѣтков забел, Цвѣткове њиве, Цвѣtkово); *Чáнда*⁶⁸ (Чáндино); *Цевѣр*⁶⁹ x 2 (Цевѣрке, Цевѣров луг); *Шаíн*⁷⁰ (Шаíнова ливáда).

Скраћена мушка лична имена

Скраћено лично име, као што и сам назив каже, обично настаје простим испуштањем почетних или крајњих слогова или гласова из пуног личног имена уз додавање вокала (најчешће вокала *a* који се обично узима из самог пуног личног имена). У том смислу га треба разликовати од хипокористичних личних имена која обично настају суфиксацијом или неким другим творбеним поступком⁷¹. Његова функција у микропонимији је иста као

⁵⁹ Изведено од словенског глагола *стојати* и суфикса *-ко*.

⁶⁰ Име изведено од хипок. имена *Тала*, од Тадија, Танасије, суфиксом *-ак*.

⁶¹ Варијанта имена Теодор од грч. *Theódoros* – дар од бога, име хришћанског светитеља (Грковић 1977).

⁶² Лично име од грч. *Thēomās* < сир. *tōmā* – близанац, библијско име, један од дванаесторице Христових апостола (Грковић 1977). На терену смо забележили Тома као хипок. од Томислав, а у литератури се констатује да ја Тома хипок. од имена са основом *Том-* (Шћепановић 1997: 56).

⁶³ Варијанта имена Трајан < рум. *Traian* < лат. *Traianus*. У народу се ово име даје као заштитно и доводи се у везу са глаголом *трајати*.

⁶⁴ Лично име од мађ. *ur-* господин и словенског суфикса *-ош*.

⁶⁵ Муслиманско мушко име < тур. *Firuz* < ар. *Fīrūz* према pers. *pīrūz* (Шкаљић 1989).

⁶⁶ Изведено име од *цвет* суфиксом *-ан*.

⁶⁷ Изведено од *цвет* и суфикса *-ко*. „Може бити да је настало од назива хришћанског празника Цвети, а давало се најчешће деци која су тада била рођена или крштена” (Грковић 1977).

⁶⁸ Изведено од *Чане*, хипок. од Часлав (Грковић 1977), суфиксом *-да*.

⁶⁹ Ретко муслиманско мушко име < *Dževher* < ар. *Ġāwhār* < pers. *ġewher* (Смаиловић 1977).

⁷⁰ Muslimansko muško ime < *Šahin* < тур. *Şahin* < pers. *šāhin* (Смаиловић 1977).

⁷¹ У нашој лингвистичкој литератури, на нивоу опште лексике, постоји мишљење да се на плану творбе деминутива хипокористика могу разликовати хипокористици који настају додавањем суфикса *-а* на скраћену именичку основу (гуса од гуска) и они који настају суфиксацијом претходно суфиксираних деминутива хипокористика (бакица од бака) (Јовановић 2010: 31). Посматрано у контексту личних имена, то би значило да између имена Грана од Граница и Гранче од Граница или Грана стоји знак једнакости, тј. да су имена Грана и Гранче апсолутни семантички еквиваленти, односно деминутиви хипокористици. Компарација именица из

и функција пуних личних имена и хипокористика. Скраћивање се врши у циљу задовољавања лингвистичке законитости која тежи економичности израза. Скраћено лично име обично нема хипокористичку стилску маркираност и јавља се ређе од хипокористика. Све ове особености биће показане на конкретним примерима њихове употребе у микротопонимији.

Влада (Владина ливада) – скраћено име од Владимир, Владислав; *Дина* x 6 (Динин пруд, Динина арница, Динина њива, Динино, Динино благунје, Динино лóјзе) – скраћено име од Костадин, Миладин, Стојадин; *Ђура* (Ђурино) – скраћено име од Ђурађ, Ђурђе и сл.; *Џга* x 2 (Џгина њива, Џгино) – скраћено име од Игњат⁷², Игњатија, Игњатије; *Јера*⁷³ (Јерин вѝр) – скраћено име од Јеврем, Јеремија (Грковић 1977); *Јова* x 5 (Јовин брег, Јовин брес, Јовина долиња, Јовино, Јовино ливаче) – скраћено име од Јован; *Лаза* (Лазино) – скраћено име од Лазар; *Мања* x 3 (Мањина њива, Мањина страна, Мањино долинче) – скраћено име од Манојло, Немања и сл.; *Ниса* (Нисине њиве) – скраћено име од Нинослав, Хранислав; *Панта* (Пантин брег) – скраћено име од Пантелија⁷⁴; *Пера* (Перино) – скраћено име од Петар; *Поне* (Понина њива) – можда је скраћено од Понег, имена насталог од корена Негомир, Негослав, Негован (Грковић 1977); *Риста* x 3 (Ристин бунар, Ристин дољп, Ристина њива) – без иницијалног *x* од Христа, скраћеног имена од Христивој, Христифор, Христофор, од грч. *Christophóros* – онај који носи Христа, име хришћанског светитеља (Грковић 1977); *Санда* (Сандино) – скраћено име од Александар; *Стева* (Стевино) – скраћено име од Стеван.

Мушки хипокористици

Хипокористик је стилски маркирано лично име којим се неко назове из милоште. У прегледу мушких хипокористика у микротопонимији наводи се пуно лично име од кога хипокористик настаје творбеним поступком суфиксације, као и његова фреквенција у микротопонимији. Након прегледа

општег лексичког фонда (гуса, бака, бакица) са личним именима Грана, Гранче, Граница, може се успоставити на творбеном, али не и на семантичком плану. Због тога лично име Грана тумачимо као скраћено лично име, док је Гранче хипокористик од основе скраћеног или пуног личног имена Граница.

⁷² Игњат, скраћено лично име од Игњатије, по тумачењу Грковић (1977) настало је од лат. *ignis* 'ватра'. Шимундић (1988) ово име доводи у везу са грч. *Ignátios* < *Ignatius*. „Smatra se kako je stvoren od tp. *gnarus* – rođen, zastarjela glagola *gnascor* – roditi se, radati se. Značilo bi: koji je rođen”.

⁷³ Постоји и вероватноћа да је настало скраћивањем женских личних имена Јерина, Јеросима.

⁷⁴ Пантелија од Пантелејмон, грч. *Panteléemōn* – свемилостив, име хришћанског светитеља (Грковић 1977). „Od *pān-* vas, sav i *elémōn* – milosrdan. Glas e > i > j” (Шимундић 1988).

биће истакнути уопштени закључци о овом типу антропонима с тежиштем на начин творбе и творбене суфиксе. Такође, пажња ће бити скренута на проблем односа примарних и секундарних хипокористика, као и на значај хипокористика у којима су сачувана многобројна пуна мушка лична имена.

Алча (Алчино) – хипок. са испуштеним иницијалним *х* од тур. *Halil* < Halil (Шкаљић 1989); *Баћа* (Баћино) – хипок. од Братимир, Братислав; од Братомир, Братослав (Грковић 1977); *Бóге* х 2 (Бóгина ливáда, Бóгино) – хипок. на -е од Богоја, Богољуб, Богосав; *Вáса* (Вáсина њíва) – хипок. од Василија, варијанте имена Василије (грч. *Basileios* – 'царски', име хришћанског светитеља; *Вáча* (Вáчин бузальк) – хипок. од имена Иван, Јован, творен суфиксом -ча; *Вéка* (Вéкино) – хипок. од Векослав, Велимир; *Вéлко* х 2 (Вéлкова њíва, Вéлково) – хипок. деривиран непосредно од сложених имена Велибор, Велимир, или посредно од њихових хипокористика Вел(а), Вел(е), деминутивно-хипокористичким суфиксом -ко; *Вéља* (Вéљино) – хипок. од Велимир, Велибор, Велислав; *Влáјко* х 2 (Влáјкова шúма, Влáјково сокачé) – хипок. од Влај(а) изведен суфиксом -ко; *Вóјча* (Вóјчино) – хипок. од скраћеног личног имена Воја од Војислав, изведен суфиксом -ча; *Вúчко* х 2 (Вúчков рíд, Вúчкова доли́на) – хипок. од Вуч(а) изведен суфиксом -ко; *Гáле*⁷⁵ (Гáлино ливáче) – хипок. од Гаврило (Грковић 1977); *Гáча* (Гáчино) – хипок. од Гаврило, упоредни облик са Гаца и Гаша (Грковић 1977); *Гóрча* х 2 (Гóрчина њíва, Гóрчино) – може бити хипок. од личних имена Глигор, Глигорије, али и име изведено од Гор(а) суфиксом -ча (Грковић 1977); *Дáнко* (Дáнково) – хипок. изведен суфиксом -ко од скраћеног личног имена Дан(е) од Богдан, Данило, Слободан; *Дáчко* (Дáчково) – хипок. изведен од имена Дач(а), Дач(е) суфиксом -ко, преко пуних личних имена Давид, Данило. У савременој антропонимији испитиваног подручја, Дача, Даче су хипокористици од Драгољуб, Драгослав, Драгомир; *Дéнча* (Дéнчина ливáда) – хипок. од Ден(а) изведен суфиксом -ча. Дена, име од Десимир, Младен; *Дíмча* х 4 (Дíмчин бузальк, Дíмчин лúт, Дíмчина мáла, Дíмчина њíва) – хипок. од Дим(а) изведен суфиксом -ча. Дима, скраћено име од Владимир, Димитрије; *Дíчко* (Дíчково лóјзе) – хипок. од Дич(а) изведен суфиксом -ко. Дича, скраћено име од Димитрије, Дионисије итд.; *Дóра* (Дóрина) – мушки хипок. од имена Тодор, забележен у једном селу (Ждеглову) у околини Лебана⁷⁶; *Дóшко* (Дóшкине њíве) – хипок. изведен суфиксом -ко од имена Доша, које је настало од личних имена Добромир, Доброслав; *Душко* (Душкова њíва) – хипок. од Душан изведен суфиксом -ко; *Ђóка* х 2 (Ђóкина њíва, Ђóкино) – хипок. од Ђорђа, варијанте имена Ђорђе; *Ђóре* (Ђóрина њíва) – хипок. од Ђорђа, Ђорђија, изведен хипокористичким суфиксом -е; *Јéта* (Јéтава) – хипок. од Јевта (Грковић

⁷⁵ У антропонимији испитиваног подручја Гале се јавља као хипокористик од Градимир, али и од женских личних имена Грана, Граница, Гордана.

⁷⁶ Грковић (1977) не потврђује ово име, али доноси Дора као хипокористик од женских имена Доротеја, Теодора.

1977)⁷⁷; *Kácko* (Каскавица) – хипок. на *-ко* од тур. мушког имена *Kasim* < ar. *Qasim* (Шкаљић 1989: 399); *Kónча* x 2 (Кóпчин забел, Кóпчина њíва) – хипок. изведен суфиксом *-ча* од основе хипокористика Копе насталог од имена Прокоп, Прокопије⁷⁸ суфиксом *-е*; *Лу́те* (Лу́тино њíвче) – хипок. од Милутин творен суфиксом *-е*; *Љу́ба* x 2 (Љу́бина њíва, Љу́бино) – хипок. од имена Љубисав, Љубомир и сл.⁷⁹; *Љу́пча* (Љу́пчина њíва) – примарни хипок. на *-ча* од првог дела сложених имена Љубомир, Љубисав и сл., односно другог дела попут Драгољуб. Може бити и секундарни хипок. од Љуба; *Ма́нча* (Ма́нчин по́ток) – примарни хипок. од Манасија, Манојло, или секундарни хипок. од Ман(а), Ман(е), изведени суфиксом *-ча*; *Ма́ћа* x 2 (Ма́ћин забел, Ма́ћино) – хипок. од првог слога имена Максим, Марко, Матеја и сл. и суфикса *-ћа*⁸⁰; *Ми́ка* (Ми́кино) – хипок. од Милосав, Милутин, Михаило и сл.; *Милáн* x 2 (Милáнов слíвњаk, Милáнова њíва) – хипок. изведен суфиксом *-ан* од скраћене основе имена с првим придевским конституентом *Мил-*⁸¹; *Ми́ле* (Ми́лина смрча) – хипок. на *-е* од имена која почињу придевом *мил-*; *Ми́љко* x 2 (Ми́љкова трше́вина, Ми́љково) – секундарно изведен хипокористик суфиксом *-ко* од примарних хипокористика Миљ, Миља имена Милисав, Миодраг и сл.; *Ми́тка* x 2 (Ми́ткина њíва, Ми́ткино лóјзе) – хипок. на *-ка* од примарног хипокористика или скраћеног имена Мита од Димитрије, Митар и сл.; *На́ћа* (На́ћино) – хипок. од Најдан, Наум, Јанаћ; *Никóлча* (Никóлчино) – хипок. од Никола изведен суфиксом *-ча*; *Ни́шка* (Ни́шкина ливáда) – хипок. изведен суфиксом *-ка* од Ниша, хипок. од Никола или скраћеног имена од Сениша; *Но́ја* (Но́јина њíва) – хипок. на *-ја* од имена Новак; *Пе́јча* x 2 (Пе́јчин забел, Пе́јчино) – хипок. на *-ча* од Пеј(а), скраћеног имена од Пантелија; *Пéтко* x 3 (Пéткова ба́шгча, Пéткова доли́на, Пéтково) – хипок. изведен суфиксом *-ко* од Петар. Не искључује се ни могућност мотивисаности имена по петом дану у седмици (Грковић 1977); *Ра́ка* (Ра́кино) – хипок. на *-ка* од Радослав, Радомир и сл.; *Ра́ца* (Ра́цино) – хипок. на *-ца* од Радоје, Радомир, Радослав и сл.; *Ра́ша* (Ра́шин пúт) – хипок. на *-ша* од Радован, Радомир, Радослав; *Са́вић* x 2 (Са́вићова ливáда, Са́вићове кру́шке) – хипок. изведен од Сав(а) суфиксом *-ић*; *Сла́ве* (Сла́вина њíва) – хипок. на *-е* од Славиша, Славољуб, Славомир и сл.; *Сми́љко* (Сми́љково) – хипок. на *-ко* од Смиљ, Смиљ(ан); *Спа́са* (Спа́сино бр́сје) хипок. од Спасоја, Спасоје; *Ста́јко* (Ста́јковача) хипок. на *-ко* од Стаја, изведеног од Станимир, Станислав; *Ста́нко* x 2 (Ста́нкова њíва, Ста́нково) хипок. на *-ко*

⁷⁷ Можда ће будућим тумачењима етимологије овог имена помоћи информација са терена на коме је грађа бележена. Од информатора сам забележила одговор: „По Турчина Јету”. Такође, у неким селима у околини Лебана и Лесковца записала сам име Јета као обично име Цигана муслиманске вероисповести.

⁷⁸ Прокоп, Прокопије од грч. *Prokópios* – онај који успева, напредује, име хришћанског светитеља (Грковић 1977).

⁷⁹ Може се тумачити и као скраћено лично име.

⁸⁰ Суфикс *-ћа* је прилично продуктиван хипокористички суфикс: Мића, Фића, Вића, Лаћа и сл.

⁸¹ Може бити и пуно лично име на суфикс *-ан*: Драган, Зоран, Иван, Јован, Стојан и сл.

од Станимир, Станислав, Станоје и сл., или име изведено истим суфиксом од основе *стан-*; *Суља* (Суљина њива) – хипок. од муслиманског мушког имена Сулејман и српског суфикса *-ја*. Сулејман < tur. Süleymān < ar. Sulāymān < st. jevr. Šelomoh (Смаиловић 1977); *Танча* (Танчин брод) – хипок. изведен суфиксом *-ча* од Тана, Тане, хипокористика имена Танасије; *Таска* (Таскина њива) – секундарни хипок. на *-ка* од хипок. Таса имена Танасије; *Тéја* (Тéјина пади́на) – хипок. од Теодор, Теофил (Грковић 1977). Могућ је и хипок. од Матеја; *Тóза* (Тóзинка) хипок. или скраћено име од Светозар; *Тóла* (Тóле) (Тóлин за́бел) – хипок. од Толимир, Толислав, Тодор; *Тóне* (Тóнина њива) – хипок. на *-е* од Антон, Антоније; *Тóша* (Тóшино ливáче) – хипок. од Тодор, Теодосија; *Тóшка* (Тóшкина ма́ла) – секундарни хипок. од Тош(а) и суфикса *-ка*; *Трајко* x 3 (Трајков кла́данац, Трајков шумáк, Трајкова њива) – хипок. од Трајан изведен суфиксом *-ко*. Трајан < рум. *Traian* < лат. *Traianus*. У народу се ово име даје као заштитно и доводи се у везу са глаголом трајати; *Трénка* (Трénкина пади́на) – секундарни хипок. од Трен(е) и суфикса *-ка*. Трене је хипок. од Трендафил, варијанте Трандафил од грч. *triantáphyllon* – ружа (Грковић 1977); *Ћи́рка* (Ћи́ркине ливáде) – хипок. од Ћира изведен суфиксом *-ка*; *Фíла* (Фíлина доли́на) – хипок. од Филип, грч. *Philippos* – љубитељ коња, име хришћанског светитеља (Грковић 1977); *Цáка* x 4 (Цáкина њива, Цáкине њиве, Цáкине врбе, Цáкино) – хипок. од Александар, Светислав, Станиша; *Цвéја* (Цвéјине сли́ве) хипок. изведен суфиксом *-ја* од Цветан, Цветко и сл.; *Цéне* (Цéнино) – хипок. од Светислав, Станислав, Станимир; *Цéце* (Цéцин за́бел) – хипок. од Светислав, Светолик и сл.; *Ци́лко* (Ци́лково) – секундарни хипок. на *-ко* од примарног хипок. Цил(е) имена Василија, Васиљко, Станислав. Није потврђено у Грковић (1977); *Чáва* x 3 (Чáвин брeс, Чáвин чука́р, Чáвина њива) – хипок. од Часлав; *Чáле* (Чáлин пруд) – хипок. од Часлав; *Чóме* (Чóмин мóс) – на терену смо забележили да је ово име хипок. од Стојмен. Код Грковић (1977) није потврђено; *Џи́ка* (Џи́кина ливáда) хипок. од Живојин, Живорад и сл.; *Џóне* (Џóнине њиве) – хипок. од Ђорђе; *Џóче* (Џóчина њива) – вероватно хипок. од Ђорђе, у Грковић (1977) није потврђено. Међутим, на испитиваном подручју смо забележили хипок. Џочка од Ђорђе, који је настао секундарном суфиксацијом са *-ка* примарног хипокористика Џоче; *Шáрко* (Шáрково дрво) – хипок. од имена Шаран на суфикс *-ко*⁸².

Женска лична имена

У прегледу женских личних имена у микротопонимији биће наведени сви релевантни подаци за овај тип антропонима, као што је учињено и за мушка лична имена. Због њиховог значајно мањег броја (14) у поређењу са бројем

⁸² Грковић (1977) наводи мишљење Т. Маретића да су имена с овом основом првобитно била надимци. У новијој антропонимији бележимо личне надимке који се са зоонима преносе на људе (Шарко, Лиско и сл.). Стога је можда вероватнија могућност да је овде реч о личном надимку.

мушких личних имена уграђених у микротопонимију доњег слива Јабланице, биће начињено одступање у техничком начину интерпретације, тако што ће изостати појединачно класификовање начињено код мушких личних имена, већ ће сва женска лична имена бити наведена у јединственом, заједничком прегледу. Значајно мања заступљеност женских личних имена у микротопонимији произилази из патријархалног уређења старих породичних заједница.

Босиљка (Босиљкино). Име је настало од назива биља *босиље* < грч. *basilikón* < *basilikós* 'царски, владарски'. Иначе је овај фитоним продуктивна антропонимска база и у мушким и у женским именима: Босиљ, Босиљко, Босиок, Босиљка, Босиока, Боса, Боска (Грковић 1977). *Бојка* (Бојкина падиња). Хипокористик од Богослава, Бојана, Бој(а) изведен суфиксом *-ка*. *Ђурђа* (Ђурђина ливада). Женско име настало према мушком имену Ђурђе, варијанте имена Ђурађ, Ђорђе, Ђока (в. Ђока). *Зојка* (Зојкина падиња). Хипокористик од *Зоја* изведен суфиксом *-ка*. Грч. *Zon* – живот, име хришћанске светитељке (Грковић 1977). *Илијка* (Илијкино). Изведено име суфиксом *-инка* од мушког имена Илиј(а). Шћепановић (1997), по усменом саопштељу Р. Маројевића доноси и претпоставку да је име „могло настати и преображајем ж. патронима Илијина (кћи) > Илијинка”. В. Илија. *Јелка* (Јелкино). Секундарни хипокористик изведен суфиксом *-ка* од Јел(а), хипокористика од Јелена. *Кева* (Кевина њива). Скраћено лично име од другог дела имена Параскева. *Коне* x 2 (Конина долина, Конино). Хипокористик на *-е* од Иконија, Костадина, Костадинка. Грковић (1977) потврђује само неизведени хипокористик *Кона* од претходно наведених имена. Сматрамо да *Кона* свакако може имати хипокористичку нијансу, али је пре свега скраћено лично име. Сходно томе, можда је примереније хипок. *Коне* разумети као изведени хипокористик од Кон(а). *Милева* (Милевина ливада). Изведено име од придева *мил*, продуктивне антропонимске базе и суфикса *-ева*. Шћепановић, у циљу разјашњења суфикса *-ева* износи претпоставку да је он можда настао од суфикса *-ава* аналогјом, као у именима Милана / Милена (Шћепановић 1997: 60). *Милојка* (Милојкина њива). Име изведено од придева *мил* и суфикса *-ојка*. *Мита* (Митин кладанац). Неизведен хипокористик или скраћено име од Димитрија, Митра. В. Митар. *Рушка* (Рушкина падиња). Изведено хипокористичко име од Руж(а) суфиксом *-ка*. *Смиљана* (Смиљанино). Име изведено од назива цвећа *смиљ(е)* суфиксом *-ана*. *Стевана* (Стеванино). Име је настало према мушком личном имену Стеван. В. м. л. име Стеван.

Закључна разматрања о личним именима у микротопонимији

Прегледом и анализом личних имена у микротопонимији доњег слива Јабланице, дошли смо до следећих закључака: Именослов истраживаног микроареала, тј. доњег слива Јабланице, чини сто педесет шест (156) мушких личних имена и четрнаест (14) женских личних имена, што укупно износи сто седамдесет (170) личних имена.

Мушка лична имена

Група мушких личних имена обухвата шездесет шест (66) пуних мушких личних имена, петнаест (15) скраћених мушких личних имена и седамдесет пет (75) мушких хипокористика. Мушка лична имена, на основу њиховог прегледа и заступљености у микротопонимији, биће класификована и разврстана према језичком пореклу и творбеној структури. Ови подаци биће сумирани и за женска лична имена, с том разликом, што ће због њихове малобројности бити дата у јединственом поретку, независно од типа имена коме припадају.

Као што се и могло очекивати, међу мушким личним именима, најбројнија су словенска имена, потом календарска имена која су ушла у српски именослов путем црквеног календара као грчка, хебрејска, латинска и арамејска имена, и на крају имена са преузетом основом из имена страног порекла са словенским, српским суфиксом.

1. Пуна мушка лична имена словенског порекла:

1.1. Изведена имена од словенских основа:

- од придева (придевских хипокористичних основа од сложених имена): *Благоја, Живко, Здравко*;
- од старих, фреквентних антропонимских придевских основа словенског порекла: *Гојко, Драгутин, Љубен, Милан, Миленко, Милко*;
- од глаголских основа: *Станоја, Стојан, Стојиљко, Стојко*;
- од именских основа: *Богоја, Душан, Недељко, Соколан, Цветан, Цветко*;

1.2. Проста стара словенска имена од општесловенских речи индо-европског порекла: *Вук*;

1.3. Сложена имена од словенских основа: *Богдан, Владимир, Љубисав*;

2. Преузета имена:

2.1. Из грчког: *Андреја, Антанас, Дамјан, Ђорђа, Ђорђија, Зафир, Лука, Митар, Никола, Петар, Ставра, Стеван, Степан, Тодор, Тома*;

2.1.1. Преко грчког:

- из хебрејског: *Аврам, Илија, Јован, Јосим, Лазар*;
- из латинског: *Маринко, Марко, Павле*;
- из арамејског: *Сава*;

2.2. Преузета имена из арапског преко турског: *Асан, Заим, Кајмаз*;

2.3. Преузета муслиманска имена:

- из арапског: *Азир, Ашан, Рамон*; преко турског: *Ајдар, Фериз*;
- из персијског преко арапског: *Цевер*;

3. Изведена имена од страних основа: *Васиљко* (грч.), *Јанко* (хебр.), *Максѹр* (лат.), *Пѣра* (грч.), *Ўрош* (мађ.), *Рамон* (из ар.).

На основу извршене класификације пуних мушких имена по пореклу може се закључити следеће: двадесет три (23) м. лична имена су словенског порекла; једно (1) име потиче од општесловенског апелатива индоевропског порекла; петнаест (15) имена је преузето из грчког, преко грчког из хебрејског пет (5), латинског три (3) и из арамејског једно (1), што укупно износи двадесет четири (24) имена, која су фонетском и морфолошком адаптацијом у потпуности инкорпорирана у српски именослов. Из арапског преко турског преузета су три (3) имена; од шест (6) муслиманских имена, три (3) су преузета непосредно из арапског, два (2) из арапског преко турског и једно (1) из персијског преко арапског; шест (6) имена је настало од различитих страних основа и српских суфикса.

Напред наведена класификација показује да су имена словенског порекла најчешће изведена имена различитим суфиксима. Творбеним поступком суфиксације српским суфиксима настала су и нека имена од различитих страних основа. Неколико пуних мушких личних имена настало је слагањем словенских основа. Преузета имена из грчког и арапског, најчешће су фонетски и морфолошки адаптирана имена.

Скраћена мушка лична имена

Будући да смо код сваког скраћеног личног имена наводили његово порекло и начин настанка, можемо закључити да су она претежно настала скраћивањем пуних личних имена словенског порекла. По начину скраћивања, настала су углавном од првог дела имена, док је од другог дела имена настало име *Санда* од Александар. Два (2) скраћена лична имена настала су скраћивањем првог, односно другог дела пуног имена, будући да могу настати од два различита пуна имена: *Мања* може настати скраћивањем имена Манојло, али и Немања. Такође, *Ниса* може бити од Нинослав, али и од Хранислав.

Скраћена лична имена у микротопонимији омогућавају увид у бројна, пуна мушка лична имена која на тај начин допуњују именослов испитиваног микроареала: Александар, Владимир, Владислав, Игњат, Игњатија, Јеврем, Јеремија, Костадин, Стојадин, Миладин, Негован, Негомир, Негослав, Немања, Нинослав, Пантелија, Понег, Хранислав, Христа.

Мушки лични хипокористици

Преглед мушких личних хипокористика у микротопонимији омогућава извођење закључака о пореклу и начину настанка, као и о њиховој фреквенцији.

Највећи број хипокористика, шездесет шест (66), настао је деривацијом одређеним суфиксима од првог дела пуних, ређе скраћених личних имена. Знатно мањи број, девет (9), настао је истим творбеним поступком од другог дела имена. За неке хипокористике може се претпоставити могућност припадања скраћеним личним именима, што је у прегледу, уз таква имена и елаборирано (нпр. Ва́са, Љу́ба, Је́та).

На основу прегледаних хипокористика запажа се појава њихове деривације непосредно од пуних личних имена (првостепени или примарни хипокористици), односно појава посредне деривације од првостепених деривата (другостепени или секундарни хипокористици). На тај начин се творба личних хипокористика деривацијом уклапа у шири контекст деривације апелативне лексике (Жугић 2012а: 223–230). Од укупног броја хипокористичких деривата, другостепених, секундарних деривата је двадесет (20). Као потврду тога навешћемо неколико примера: Да́нко од Да́н(е), Да́чко од Да́ч(е), Ко́пча од Ко́п(е), Ни́шка од Ни́ша и сл.

Анализа показује да су у деривацији мушких личних хипокористика најпродуктивнији суфикси: *-ко* (17), *-ча* (13), *-ка* (11), *-е* (9). Остали суфикси су: *-а* (5), *-ја* (4), *-ћа* (3), *-ша* (2), док је суфиксима *-ле*, *-це*, *-ца* деривиран по један хипокористик (Жугић 2012б: 192–202).

Мушки лични хипокористици у микропонимији откривају нам додатно приличан број нових, пуних личних имена: Антон, Антонија, Богољуб, Василија, Велимир, Векослав, Гаврило, Димитрија, Драгољуб, Живојин, Живорад, Јанаћ, Максим, Манасија, Манојло, Милосав, Милутин, Михајло, Миљ, Миодраг, Најдан, Наум, Новак, Радован, Радомир, Радослав, Светислав, Светозар, Синиша, Спасоја, Станимир, Станислав, Теодосија, Толимир, Часлав. На овај начин се посредно употпуњује корпус пуних личних имена у именованом јабланичког краја.

Фреквенција личних имена у микропонимији и њихов међусобни однос

Мушким личним именима мотивисана су двеста четрдесет два (242) микропонима. Када је реч о међусобном односу мушких личних имена по фреквенцији, закључујемо да је од укупно сто педесет шест (156) имена, у микропонимији најпродуктивнији тип мушких личних хипокористика, укупно седамдесет пет (75). Њима су мотивисана сто два (102) микропонима. Њих по фреквенцији следе пуна лична имена међу којима смо забележили шездесет шест (66) таквих имена којима је мотивисано сто десет (110) микропонима. Скраћеним личним мушким именима (15) мотивисано је тридесет (30) микропонима. Овакав однос међу типовима мушких личних имена упућује на следећи закључак: Предност хипокористика

проистиче из потребе за што економичнијим језичким изразом. Они се и у свакодневној неформалној комуникацији, управо због краткоће, најчешће користе. Тако су из свакодневне, неофицијелне употребе у свим аспектима живота, заузели примарно место и у именовану локалитета. Хипокористична лична имена су на неки начин потиснула скраћена лична имена. Разлог премоћи хипокористика не огледа се само у њиховој краткој форми, већ и у разноврсности њихове творбене структуре. Управо та разноврсност творбених суфикса доприноси задовољавању једне од основних функција микропонима, а то је лакша и поуздана идентификација локалитета и објеката којој доприноси именоване различитим типовима личних имена. Тако међу личним именима, захваљујући не само краткоћи језичког израза већ и њиховој разноврсној структури, хипокористици постају најподеснији фактор диференцијације међу именованим локалитетима. Скраћеним личним мушким именима мотивисано је тридесет (30) микропонима. То потврђује законитост да су скраћена лична имена због своје структуре мање атрактивна, чиме се умањује и њихова диференцијална функција. Њих корисници у комуникацији не доживљавају као имена која су хипокористички маркирана, те их по инерцији перципирају као пуна лична имена. Ми овде говоримо о чињеници да именоватељи, у процесу именовања локалитета, за разлику од хипокористика, скраћена лична имена пре доживљавају као пуна лична имена, често не правећи неку оштру границу међу њима.

Да економичност израза као принцип у формирању назива локалитета, често уступа место принципу диференцијалности међу именованим локалитетима, потврђује и честа употреба пуних личних имена. Анализа показује да је у сто десет (110) микропонима уграђено шездесет шест (66) пуних мушких личних имена. То значи да су нека од ових имена, што се односи свакако и на остале типове личних имена, употребљена у именовану више од једног локалитета. У раду је показано да је однос фреквенције употребе личних имена у микропонимији, у сва три типа мушких личних имена, приближно исти. За фреквенцију у микропонимији користимо термин индекс употребе. Анализа је показала да се пуна мушка лична имена у микропонимији јављају са индексом употребе (1), (2), (3), (4), (5). Највећи број пуних мушких личних имена, тридесет девет (39), има индекс употребе (1). Са индексом употребе (2) и (3) јавља се по једанаест (11) пуних личних имена и то, са индексом (2): Азир, Ајдар, Андреја, Асан, Павле, Сава, Станоја, Стојко, Тодор, Трајко, Џевер; са индексом (3): Ашан, Благоја, Душан, Живко, Илија, Јанко, Јосим, Петар, Стеван, Цветан, Цветко. Индекс (4) имају четири (4) пуна лична имена: Заим, Марко, Ранђел, Стојан. Са највишим индексом употребе (5) јавља се име Ђорђа, што га самим тим опредељује и као најфреквентније пуно мушко лично име у микропонимији доњег слива Јабланице. Сличан однос индекса употребе у микропонимији имају и скраћена лична имена. Највећи број ових имена, десет (10), јавља

се у микротопонимији с индексом (1); с индексом (2) је име Ига; индекс (3) имају имена Мања и Риста; нема имена с индексом (4); с индексом (5) је име Јова, док се име Дина јавља с индексом (6) што га чини најфреквентнијим скраћеним мушким личним именом. У сфери типа од седамдесет пет (75) мушких хипокористика, стање је следеће: педесет пет (55) хипокористика има индекс (1); са индексом (2) се јавља петнаест (15) хипокористика: Боге, Велко, Влајко, Вучко, Горча, Ђока, Копча, Љуба, Мања, Милан, Миљко, Митка, Пејча, Савић, Станко; са индексом (3) три хипокористика: Петко, Трајко, Чава; са индексом (4) јављају се два (2) најфреквентнија хипокористика: *Динча* и *Цака*. Неки логичан ред ствари присутан је у занимљивој чињеници да је један од два најфреквентнија хипокористика, *Динча*, настао од скраћеног личног имена Дина с највећом фреквенцијом међу именима овог типа.

Женска лична имена

Из прегледа женских личних имена у микротопонимији доњег слива Јабланице могуће је извести следеће закључке:

Међу четрнаест (14) женских личних имена уграђених у микротопониме испитиваног ареала, разликујемо: седам (7) пуних личних имена, једно (1) скраћено лично име и шест (6) хипокористика.

Три (3) пуна лична женска имена настала су према мушким личним именима и то: два (2), *Ђурђа* и *Стевана*, према Ђурђе и Стеван додавањем моционог наставка *-а*, док је име *Илинка* могло настати од женског патронима Илијина (кћи) што је дало Илијинка, а потом Илинка. Имена *Босиљка* и *Смиљана* су изведена имена од продуктивних фитонимских основа суфиксима *-ка* и *-ана*. Од продуктивне основе *мл-*, суфиксима *-ева* и *-ојка*, изведена су имена *Милева* и *Милојка*.

Од укупно шест (6) хипокористика, три (3) представљају секундарне или другостепене хипокористике који су настали суфиксацијом примарних хипокористика суфиксом *-ка*: *Бојка* од Бој(а), *Јелка* од Јел(а) и *Рушка* од Руж(а). Непосредно од пуног личног имена, деривацијом суфиксом *-ка* настао је примарни или првостепени хипокористик *Зојка*. *Мита* условно сврставамо у хипокористике, јер ово име које Грковић (1977) тумачи као неизведени хипокористик, ми пре смештамо у скраћена лична имена. Исти је случај и са именом *Кона*, с том разликом што је на испитиваном ареалу реч о имену *Коне*, варијанти скраћеног имена *Кона*, од кога је изведено суфиксом *-е*, који је као хипокористички суфикс овде уобичајен.

У овако малом броју женских личних имена у микротопонимији, у поређењу са далеко бројнијим мушким личним именима, уочава се готово подједнак однос пуних личних имена, скраћених личних имена и личних хипокористика.

Када је реч о фреквенцији женских личних имена у микротопонимији, запажамо да изузев хипокористика *Коне* с индексом (2), сва остала имена имају индекс (1).

Литература

- Грковић 1977: М. Грковић, *Речник личних имена код Срба*, Београд: „Вук Караџић”.
- Жугић 2000: Р. Жугић, Неке паралеле између бугарског и јужноморавског антропономастикона, *Лесковачки зборник XL*, Лесковац, Народни музеј у Лесковцу, 153–183.
- Жугић 2004: Р. Жугић, Мотивисаност зоонима и њихов однос према личним надимцима и личним именима, *Јужнословенски филолог XL*, Београд, Институт за српски језик САНУ, 177–192.
- Жугић 2012а: Р. Жугић, Семантичке реализације суфикса -че у именичким изведеницама средњег рода у призренско-тимочким говорима, у: Б. Јовановић (ур.), *Зборник радова Филозофског факултета XLII* (1), Косовска Митровица: 223–230.
- Жугић 2012б: Р. Жугић, Именичке изведенице суфиксима -це, -е, -ле у призренско-тимочким говорима, у: Ј. Грковић–Мејџор (ур.), *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику LIV* (2), Нови Сад: Матица српска, 193–202.
- Јовићевић 1985: Р. Јовићевић, *Лична имена у старословенском језику*, Београд: Анали Филолошког факултета LVI.
- Смаиловић 1977: I. Smailović, *Muslimanska imena orijentalnog porijekla u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo.
- Шимундић 1988: М. Šimundić, *Porijeklo osobnih imena*, Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Шкаљић 1989: А. Škaljić, *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*, Sarajevo: Svjetlost.
- Шћепановић 1997: М. Шћепановић, *Именослов Ваљевске Петнице*, Београд. Ваљево: Институт за српски језик САНУ. Истраживачка станица Петница. ИК „Колубара”.

Radmila V. Žugić

PERSONAL NAMES IN THE MICROTOPYNYMY OF THE JABLANICA REGION

The paper analyses three types of personal names in the microtoponymy of the Jablanica region. The study is based on the division of personal names into full personal names, abbreviated personal names and personal hypocoristics.

The relation between male and female personal names has been established in microtoponymy. Moreover, the frequency of the three mentioned types of personal names present in microtoponymy has been examined.

The origin-based classification of the full male personal names has led to the following conclusion: twenty three (23) male personal names are of the Slavic origin; one (1) personal name derives from the general Slavic appellative of the Indo-European origin; fifteen (15) names were taken over from Greek, five (5) names were taken over from Hebrew through Greek, three (3) names were taken over from Latin and one (1) name from Armenian, which is the total of 24 names which were completely incorporated into the Serbian appellation system by the process of phonetic and morphological adaptation; three (3) names were taken over from Arabic through the Turkish language; out of six (6) Muslim names, three (3) were taken over from Arabic directly, two (2) from Arabic through Turkish and one (1) from Persian through Arabic; six (6) names are of different foreign roots and Serbian suffixes.

The female personal names in the microtoponymy of the studied materials are of the Slavic origin.

Key words: personal name, microtoponymy, competitive relation, personal names' origin, personal names' frequency.